

Betonsector wil mondiaal voorop lopen

De betonketen gaat ambitieus en versneld verduurzamen. Dat is de aanpak die na drie jaar voorbereiding nu breed in de sector wordt uitgerold. Wat houden die ambities in en hoe wil de sector deze realiseren?

JACQUELINE CRAMER, VOorzitter UITVOERING BETONAKKOORD

“Wij willen vooroplopen”, zegt Marcel Bettonvil, bestuurslid bij Betonhuis. “Als sector hadden we in eerste instantie de nodige kanttekeningen bij de ambities. We maken in Nederland al het meest duurzame beton ter wereld. Is het realistisch om dan zulke grote stappen na te streven? Daarop antwoorden we nu gezamenlijk met een volmondig ‘ja’.” Dorien Staal, voorzitter Betonvereniging, vult hem enthousiast aan: “Wij willen het meest duurzame beton ter wereld blijven maken én de wereldwijde proeftuin zijn voor duurzame betoninnovaties. Er ligt nu een aanpak waarmee we denken onze ambities te kunnen realiseren.”

De ambitieuze aanpak van het Betonakkoord wordt ook onderschreven door het Betonhuis en de Betonvereniging, die het merendeel van de betonketen vertegenwoordigen. De partijen streven naar een CO₂-neutrale en circulaire betonketen in 2030. Door deze proactieve aanpak kan Nederland mondiaal dé proeftuin worden voor duurzame vernieuwing in de betonketen en de daaruit voortvloeiende producten en diensten naar het buitenland vermarkten.

Maatregelen

De eerste maatregelen zullen al in 2023 leiden tot een reductie van 15%-20% CO₂-uitstoot ten opzichte van 2021 en tot scherpere eisen ten aanzien van circulariteit. Ook ligt een pakket aan maatregelen klaar om daarna verder te versnellen. Hierin zitten bijvoorbeeld maatregelen om CO₂-arm beton en -wapening grootschalig op de markt te krijgen. Andere initiatieven rich-

ten zich op zowel het versnellen van hergebruik van betonelementen als op het slim, modulair en circulair bouwen.

De geformuleerde ambities liggen hoger dan de doelen die oorspronkelijk in 2018 overeengekomen waren, met name op het gebied van CO₂ reductie. Toen ging het om een minimale CO₂ reductie van 30% in 2030 ten opzichte van 1990 waarbij gestreefd werd naar een reductie van 49-55% in de gehele betonketen. Nu is het streven om CO₂ neutraal te zijn in 2030. Wat betreft circulariteit was destijds al 100% hoogwaardig hergebruik van het vrijkomende beton (grondstoffen, elementen, componenten) afgesproken; alleen wordt dit doel mogelijk eerder bereikt en met meer nadruk op hergebruik van betonelementen en componenten. De doelstelling om een netto positieve waarde van natuurlijk kapitaal te creëren in het kader van behoud van biodiversiteit is ongewijzigd gebleven.

Redenen

Er zijn diverse redenen om de ambities te verhogen. Allereerst heeft - ook in de betonsector - de urgentie van klimaatverandering een hoge prioriteit gekregen. De betonsector hoeft niet meer overtuigd te worden van de noodzaak CO₂ te verminderen, maar worstelt vooral met de vraag hoe. Nu in de uitvoering van het akkoord - samen met marktpartijen en opdrachtgevers - een overtuigende aanpak is ontwikkeld, gaat de sector daarin mee. Vergeleken met het buitenland presteert de Nederlandse betonsector veel beter: wereldwijd veroorzaakt beton door de grote volumes en hoge CO₂ uitstoot van cementproductie gemiddeld 7% van de totale CO₂ emissies, terwijl dit in Nederland

gemiddeld 3,5% is. Dit komt door de toepassing van hoogovenslakken en vliegas, wat leidt tot minder cement gebruik. Sluiting van kolencentrales en vernieuwing in de staalproductie zetten deze toepassingen onder druk. Daardoor is er een noodzaak om naar alternatieve bindmiddelen met een lage CO₂-uitstoot te zoeken. Te denken valt aan toepassing van gecalcineerde klei en vulkanische as. De beprijzing van de CO₂-uitstoot bij cementproductie vergroot die urgentie alleen nog maar meer.

Gelukkig bleek uit de gemaakte analyses dat er veel meer mogelijkheden zijn om CO₂ te reduceren dan oorspronkelijk gedacht. Niet alleen vernieuwing van het materiaal beton is essentieel om de gestelde ambities te behalen, ook zijn innovaties in de betonketen nodig. Daardoor kan het ontwerpen en bouwen met beton op slimme, modulaire en circulaire wijze gebeuren. De uitgewerkte routekaarten laten zien dat al veel maatregelen breed toepasbaar zijn. De tweede stap is opschaling van de betoninnovaties die koplopers ontwikkeld hebben. Daarmee is het mogelijk om in 2025 een nog grotere sprong te maken. Tenslotte kan in 2030 als derde stap CO₂-neutraal beton op de markt komen, wanneer de nieuwe innovatiemogelijkheden breed toepasbaar blijken. De drie innovatiestappen vormen de basis van de wijze waarop de betonketen wil innoveren.

Sturing

Om de ambities te realiseren, moet de sturing komen van de private en publieke opdrachtgevers. Zij kunnen ervoor zorgen dat via de aanbesteding steeds scherpere eisen worden gesteld aan de markt. Het

Betonakkoord heeft een aanpak ontwikkeld waarbij vanaf 2021 elke twee jaar de aanbestedingseisen omhooggaan. Deze eisen worden uitgedrukt in een Milieu Kosten Indicator (MKI), circulariteitseisen en eisen ten aanzien van het modulair, circulair en slim ontwerpen en bouwen. De eisen voor 2025 – 2030 zijn nog indicatief, maar worden uiterlijk een half jaar voor invoering definitief geformuleerd. Dit hangt af van het tempo waarmee koplopers in de betonsector op grote schaal hun nieuwe product weten te produceren.

Alles staat of valt bij harmonisering van de voorbereide aanbestedingseisen. Dan pas wordt een gelijk speelveld gecreëerd, zekerheid geboden aan innovatieve bedrijven, opschaling van innovatieve oplossingen mogelijk en de markt aangespoord om te anticiperen op scherpere eisen. Op dit moment is de wijze van aanbesteding te diffuus vanwege de decentrale aanpak ervan. Ondernemers hechten grote waarde aan een eenduidige uitvraag, omdat zij daarop hun investeringen kunnen afstemmen. Het Betonakkoord is in overleg met de Rijksoverheid om harmonisering van de aanbestedingseisen wettelijk mogelijk te maken. Als dit probleem opgelost is, zijn er weinig obstakels meer om de ambities te realiseren.

Cultuurverandering

De lat is zo hoog gelegd, dat bij alle betrokken partijen een cultuuromslag nodig is om de hoge duurzaamheidsambities waar te maken. En wel om verschillende redenen. Traditioneel is de betonketen sterk operationeel gericht. Het ontbreekt bij veel bedrijven in de keten en bij opdrachtgevers aan

‘Vermindering van de CO₂-emissie met 15-20% in 2023 is de eerste stap’

kennis over zowel het materiaal zelf als het slim, modulair en circulair ontwerpen en bouwen met beton. De R&D-capaciteit is beperkt, terwijl de benodigde innovatietrajecten complex en tijdrovend zijn. Innovatieve inspanningen zijn versnipperd en ervaringen worden weinig met derden gedeeld. Onzekerheid over de vraag wie bij innovaties het risico draagt, maakt de marktpartijen in de betonketen terughoudend om te innoveren. De vraag naar innovatieve betonproducten en diensten is vanuit de opdrachtgevers beperkt. En tenslotte werkt de bestaande wet- en regelgeving en normstelling remmend op de introductie van innovaties in de markt.

Zekerheid en vertrouwen

Het is dus een complex van zaken die moeten veranderen om gezamenlijk tot de gewenste, ambitieuze resultaten te komen. Naast de betonindustrie zelf, moeten alle

andere partijen in de keten hieraan meewerken: constructeurs en ontwerpers, recycling- en sloopbedrijven, zand- en grindwinning, vertegenwoordigers van normstellingcommissies en certificerende instanties, de publieke en private opdrachtgevers en de Rijksoverheid. Als een schakel in het geheel niet verandert, werkt dat remmend op het behalen van de ambities. Daarom heeft het ook drie jaar gekost om iedereen in het veranderingsproces mee te nemen en alle obstakels weg te halen.

De opschaling van de vernieuwing in de betonketen is begonnen. De opdrachtgevers zijn nu aan zet om via hun aanbestedingseisen de markt te verduurzamen. Als dit eenduidig en standvastig gebeurt, geeft dat de markt richting en vertrouwen in de ingeslagen weg. ●●●

● *Kijk voor meer informatie op www.betonakkoord.nl*